

Michael Ann Holly

Ikonologija i fenomenološka imaginacija

Tema ovoga rada jest filozofsko raskrižje na kojemu se našla povijest umjetnosti polovicom prošloga stoljeća: fenomenologija ili ikonologija? To je pitanje usmjereno prema odnosu Gadamer ili Panofsky, odnosno Gadamerove *The Relevance of the Beautiful* naspram Panofskove *Studies in Iconology*. Čini se da pobjedu odnosi Panofsky i njegova dobro poznata ikonografsko/ikonološka shema pronalaženja značenja u povijesnim umjetničkim djelima, barem u angloameričkom kontekstu. Ipak, Gadamerova snažna kritika ikonografije ne može proći nezapaženo: "To je objektivistička predrasuda začuđujuće naivnosti, stoga naše prvo pitanje mora biti: 'Što ovo djelo predstavlja?'". Recentna historiografska usredotočenost na materijalnost i posredništvo možda ponovo preusmjerava povjesničare umjetnosti prema željenoj i uvijek izazovnoj dijalektici: iskustvo ili analiza, prisustvo ili reprezentacija. Djela drugih fenomenologa, poput Merleau-Pontyja, uskrsnula su kako bi istaknula snažnu i uvjerljivu fenomenološku struju u povijesti umjetnosti, koja je uglavnom bila marginalizirana u okviru discipline. Je li moguće da Panofskov sveprisutni sustav ikonologije ukazuje, na neki način, na ovu drugu mogućnost? Na što se usmjeriti? Na ono što u umjetničkim djelima ostaje neizrečeno ili na ono na što njihova tišina usmjeruje promatrača? Dva umjetnička djela omogućuju nam kontemplaciju nad idejama ove druge filozofske struje: Chardinov *Mladi student crta* iz 1738. i Rembrandtov (?) *Sveti Anastazije* iz 1631. Prikazi likova zaokupljenih svojom aktivnošću, u ovom slučaju, služe kao vizualno mjerilo za drugi način konstruiranja ne značenja, već poetske prisutnosti u umjetnosti.